ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РАБОТЕЊЕТО

2024

1 ЈАНУАРИ - 31 ДЕКЕМВРИ 2024 ГОДИНА

ЦГК е добитник на државната награда „Мето Јовановски“ за 2024 година за највисоко признание за долгогодишни остварувања во областа на промоцијата, заштитата и унапредувањето на човековите права

јануари 2025 год.

НАКРАТКО

2024 година е јубилејна 20-та година во работењето на Центарот за граѓански комуникации (ЦГК) и втора година од спроведувањето на новиот петгодишен Стратешки план за работењето (2023-2027).

И годинава продолжи динамичното работење од претходните години за што зборуваат следниве сумирани резултати:

» Спроведени се и објавени вкупно **24** истражувања;

» Изработени се и објавени **8** бази на отворени податоци;

» Објавени се и дистрибуирани **16** публикации (извештаи, анализи и документи за јавни политики) на македонски, албански и англиски јазик, во електронска форма и во **2 900** отпечатени примероци;

» Длабочински се мониторирани повеќе од 300 тендери;

» Организирани се **7** обуки, конференции и дебати со **228** учесници од земјата и од регионот;

» Спроведена е анкета со **336** фирми за нивното учество во јавните набавки;

» Извештаите, препораките, истражувањата и прирачниците на ЦГК се преземени **177 983** пати од интернет страницата www.ccc.org.mk;

» Со објавите на ЦГК на социјалните мрежи опфатени се **691 023** луѓе;

» Објавени се **1 090** новинарски текстови врз основа на нашите активности и резултатите од нивното спроведување во **278** медиуми во земјава и регионот;

» Препорачани се **стотина** конкретни мерки за потранспарентно работење и за намалување на просторот за корупција.

Во 2024 година продолжи редовниот мониторинг на јавните набавки во земјава кој ЦГК го спроведува веќе 16 последователни години, со детектирање и укажување на слабостите и проблемите во системот на јавни набавки и со предлагање мерки за намалување на можностите за злоупотреби и на просторот за корупција. Како резултат на оваа активност, во значителна мера се подобрени транспарентноста и отчетноста во трошењето на јавните пари преку тендерите, како и законската рамка во областа на јавните набавки.

Докажаната методологија според која ЦГК го спроведува мониторингот на јавните набавки претставува основа за спроведување на слични активности на регионално ниво, односно во рамките на проектот „Балкан Тендер Воч“ за мониторинг на јавните набавки во земјите од Западен Балкан.

Во сферата на јавните набавки, истовремено со активностите на системско ниво, ЦГК спроведува и активности за утврдување на транспарентноста, отчетноста и интегритетот во јавните набавки на институционално ниво. Годинава се истражуваа и анализираа овие аспекти кај општините и кај јавните претпријатија во земјава основани од општините.

Во другата главна област на делување – полето на унапредување на капацитетите на новинарите и медиумите, во 2024 година продолжија значајни активности за зајакнување на истражувачкото новинарство и соработката меѓу медиумите и невладините организации во остварување на нивната заедничка општествена улога. Продолжи и редовното асистирање на новинарите при нивните истражувања на корупцијата и трошењето јавни пари.

ЦГК и годинава спроведе мноштво истражувања за важни појави, прашања и области за натамошно користење на новинарите и невладините организации, а кои се објавуваат во отворен формат на веб-порталот **www.opendata.mk** што овозможува нивна натамошна употреба од сите заинтересирани.

Активностите на ЦГК во 2024 година се спроведуваа во рамките на шест проекти, финансиски поддржани од: Швајцарската агенција за развој и соработка, УСАИД, Кралството Холандија, Шведската агенција за меѓународна развојна соработка (СИДА) и Фондацијата Отворено општество – Македонија, а кои се спроведуваат самостојно или во партнерство со други невладини организации од земјата и од регионот.

Во декември 2024 година на ЦГК му беше доделена државната награда „Мето Јовановски" за 2024 година за највисоко признание за долгогодишни остварувања во областа на промоцијата, заштитата и унапредувањето на човековите права, за остварувањата на полето на промоција и заштита на човековото право на пристап до јавни информации.

Во септември 2024 година, ЦГК стана редовен член на Коалицијата UNCAC, глобална мрежа на граѓански организации посветени на унапредување на следењето и спроведувањето на Конвенцијата на ОН против корупцијата (UNCAC).

UNCAC Coalition CIVIL SOCIETY

Подетални информации за проектите, спроведувањето, активностите, резултатите, постигнувањата, донаторите и партнерите на ЦГК можат да се добијат и на нашата интернет страница **www.ccc.org.mk.**

ЗА НАС

Центарот за граѓански комуникации (ЦГК) е основан во април 2005 година како невладино, непрофитно и непартиско здружение на граѓани. Во своето досегашно дејствување ја фокусира својата работа врз две групи од меѓусебно поврзани активности: (1) мониторинг на државните институции и врз основа на тоа, препорачување мерки и политики за унапредување на работењето и за намалување на просторот за корупција и (2) унапредување на способноста на новинарите и на посебната улога на медиумите и на невладините организации во борбата против корупцијата и зголемувањето на транспарентноста, одговорноста и отчетноста на државните институции.

Во оваа насока ЦГК досега има изработено и предложено неколку стотини конкретни препораки за преземање мерки за унапредување на регулативата и практиката во насока на потранспарентно, поотчетно и поодговорно работење на централната и на локалните власти, има обучено повеќе од петстотини новинари од националните и од локалните медиуми за истражување и известување за корупција и претставници на граѓански организации, а има изработено, спроведено и објавено повеќе од двесте истражувања, анализи и прирачници.

Претставници на ЦГК редовно учествуваат на работилници и во експертски групи за креирање стратегии и мерки за борба против корупцијата и за други прашања од областите на делување на ЦГК.

Активностите на ЦГК се насочени кон вработените во државните институции и органи на централно и на локално ниво, кон новинарите, бизнисмените и нивните здруженија, кон претставниците на невладините организации, како и кон граѓаните на локално и на централно ниво, како крајни корисници на резултатите од делувањето на организацијата.

Персоналот на ЦГК во 2023 година броеше седуммина вработени и неколку постојани соработници – експерти од сферите на делување на ЦГК. Органите на управувањето и раководењето на ЦГК вклучуваат Собрание на здружението како највисок орган, Извршен одбор и претседател на здружението.

ВИЗИЈА

ЦГК е докажан општествен чинител во демократизација на македонското општество, подобро информирање на граѓаните и транспарентно и одговорно владеење.

МИСИЈА

ЦГК ја развива и подобрува комуникацијата помеѓу општествените фактори за процесите од пошироко значење. Ги мониторира, анализира и јакне општествените процеси во земјата и регионот во делот на антикорупција и добро владеење, евроинтеграција, медиуми и економски развој.

СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТИ

- Антикорупција и добро владеење;
- Медиуми;
- Евроинтеграција;
- Економски развој и
- Градење капацитети на организацијата и долгорочна финансиска одржливост.

ПРОЕКТНИ АКТИВНОСТИ И ОСТВАРУВАЊА

МОНИТОРИНГ НА ЈАВНИТЕ НАБАВКИ (2008-2024), ВО 2024 ГОДИНА ФИНАНСИСКИ ПОДДРЖАН ОД ФОНДАЦИЈАТА ОТВОРЕНО ОПШТЕСТВО - МАКЕДОНИЈА

Преку директно следење на јавните набавки се детектираат основните слабости во спроведувањето на тендерите и се препорачуваат конкретни мерки за надминување на проблемите и на нерационалното трошење на јавните пари, како и за стеснување на просторот за корупција во јавните набавки.

Во текот на 2024 година:

- Директно се мониторирани 162 тендери спроведени од државни институции на национално и на локално ниво;
- Објавен е редовниот 39 извештај од мониторингот на јавните набавки и изработен е и објавен 40 извештај од мониторингот на јавните набавки со преглед на состојбата, детектирани слабости и простор за злоупотреба и корупција во јавните набавки;
- Објавен е Индексот на рационалност бр. 20, а изработен е и објавен Индексот на рационалност бр. 21 во кои се споредени цените по кои се купувани исти производи и услуги од различни државни институции.
- Препорачани се низа конкретни мерки што треба да се преземат за унапредување на системот на јавни набавки во земјава, било за промени во регулативата или за начинот на спроведувањето на јавните набавки;
- Изработена е анализа на жалбените постапки во јавните набавки;
- Спроведено е истражување за проценка на искуството на фирмите што учествуваат на тендерите.
- Спроведено е истражување за проценка на мислењето на лицата задолжени за јавни набавки во институциите.

» Организирана е дебата со претставници на институциите и на фирмите околу нивните гледишта за клучните проблеми и за корупцијата во јавните набавки.

Покрај активностите поврзани со мониторингот на јавните набавки, во рамките на организациската поддршка, спроведени се и следниве позначајни активности:

» Спроведено е истражување за рангирање на 97 институции (Влада, министерства, општини и Градот Скопје) според нивото на Активната транспарентност, која стана главен критериум за мерење на транспарентноста на државните институции во земјава така што информациите од активната транспарентност станаа задолжителни за објавување. Специјалната интернет страница за поедноставен приказ на активната транспарентност на институциите www.aktivnatransparentnost.mk е надополнета со последните податоци од истражувањето за 2024 година.
» Изработена е и објавена специјална база на податоци со сите јавни набавки на општините за 2023 година, со визуелен приказ на податоците за секоја општина и можност за преглед и пребарување по општина и по фирма.

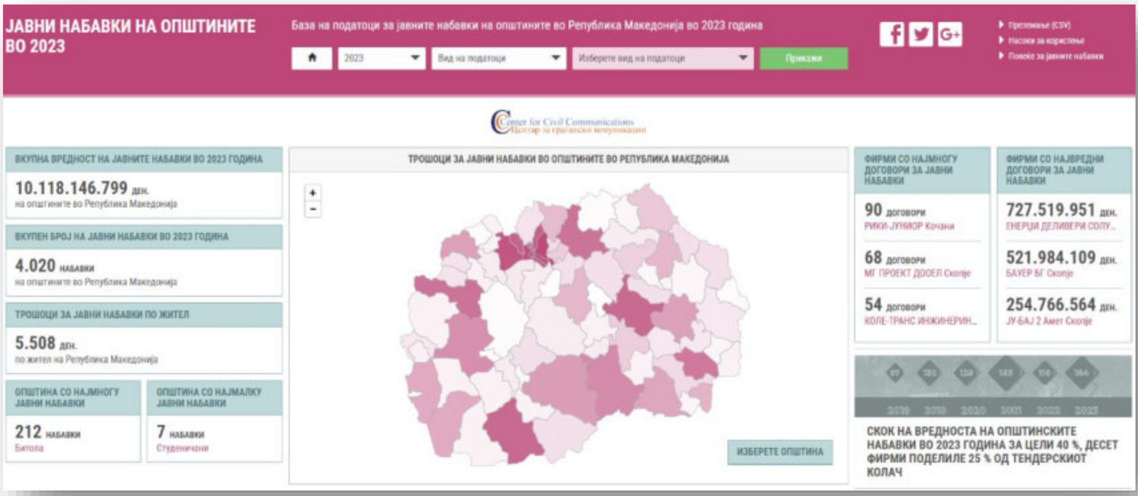

Заштита од корупција (2021-2024) – Проект во рамките на Програмата МАТРА со финансиска поддршка од Кралството на Холандија

Проектот вклучува активности за намалување на корупцијата и злоупотребата на јавните средства на локалните самоуправи преку зголемување на транспарентноста, отчетноста и интегритетот на локалните институции и спроведување на мерките предвидени во Националната стратегија за превенција на корупцијата и судир на интереси 2021-2025.

Во текот на 2024 година:

- Организирана е завршна конференција на проектот на која се говореше за перспективите и решенијата во борбата против корупцијата на локално ниво, на која учествуваа 75 претставници од сите засегнати страни.
- Спроведена е тродневна обука за 17 претставници од осумте локални администрации вклучени во проектот, за унапредување на прибирањето на сопствените приходи и обезбедување поголема отчетност на општините.
- Спроведени се две обуки и работилница за 33 претставници на локалните партнерски граѓански организации за зајакнување на нивните знаења за следење на управувањето со јавните финансии и за јакнење на нивните капацитети за антикорупциски делување на локално ниво.
- Изработени се и доставени акциски планови за интегритет за секоја од осумте општини вклучени во проектот.
- Поддржани се и објавени две истражувачки стории од новинари од локални медиуми во општините Битола и Неготино посветени на транспарентноста, отчетноста и интегритетот на властите, како и проблемите предизвикани од корупцијата во локалните средини.

- » Изработено е и објавено истражувањето за процесот на доделување на Б-интегрираните еколошки дозволи во општините.
- » Изработено е и објавено истражувањето за недоволната транспарентност и ниските цени при продажбата на државно градежно земјиште во општините.
- » Изработено е и објавено истражувањето за отсуството на процедури, транспарентност и отчетност кај набавките кои што се финансираат од парите на родителите во училиштата.
- » Изработено е и објавено истражувањето за застарените ГУП-ови, честото менување на ДУП-овите, големиот број дивоградби и слабиот инспекциски надзор во општините.
- » Изработено е и објавено истражувањето за слабите капацитети на инспекциските служби во општините.
- » Изработен е и објавен документот за јавни политики за градење на систем на интегритет во единиците на локална самоуправа.

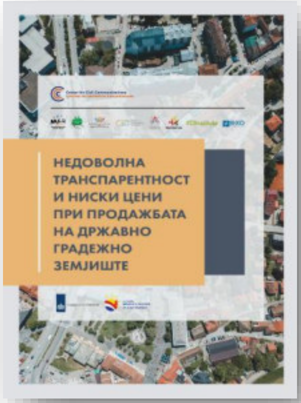

ГРАЃАНИТЕ ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА, ПРОЕКТ НА УСАИД (2023-2028)

Проектот ги зголемува ангажманот и соработката на граѓаните, граѓанското општество, медиумите и приватниот сектор во борбата против корупцијата, за подобрување на владината реакција и ефективност во справувањето со корупцијата во сите сектори на национално и на локално ниво.

Во текот на 2024 година:

- Објавено е рангирањето на сите 100 институции од првата линија на извршна власт – Владата, министерствата, секретаријатите и општините, според 32 индикатори, за проценка на нивните антикорупциските перформанси при спроведувањето на јавните набавки.
- За прв пат во земјата, почна да се спроведува „граѓански надзор“ врз јавните набавки во најниско рангираните општини, каде заедно со граѓаните и со претставниците на граѓанскиот сектор се детектираа спорни набавки за кои се спроведоа длабочински истражувања и се изработија студии на случај.
- Изработен е, објавен и поделен практичен Водич за граѓаните за надзор над јавните набавки.
- Изработени се, објавени и поделени брошури со информации за јавните набавки на вклучените општини и начинот на којшто се спроведувале.

» Претставниците на ЦГК организираа и учествуваа на средби со граѓани и со локални граѓански организации за нивно вклучување во пријавување и спречување на корупцијата.

Проектот го спроведува Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС) во партнерство со Центарот за граѓански комуникации (ЦГК), Институтот за демократија Социетас Цивилис, Скопје (ИДСЦС), Стопанската комора на Северна Македонија (СКНМ), 360 степени, Лабораторија за истражувачко новинарство, Македонија (IRL) и Балканска истражувачка репортерска мрежа, Македонија (БИРН).

Користење на податоците за вистинските сопственици за намалување на корупцијата (2023-2026) – проект во рамки на програмата Цивика Мобилитас, проект на Швајцарската агенција за развој и соработка (SDC)

Проектот ги унапредува транспарентноста, отчетноста и ефикасноста во трошењето на јавните пари преку поттикнување и промовирање на користењето на информациите за вистинските сопственици во борбата против корупцијата. Проектот придонесува кон фактичко користење на податоците од Регистарот на вистински сопственици како инструмент во борбата против корупцијата.

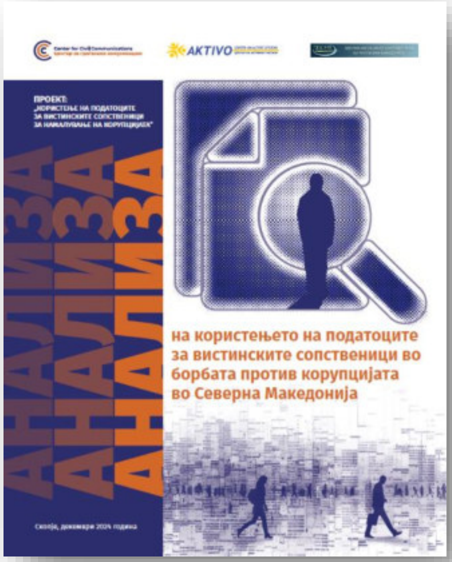

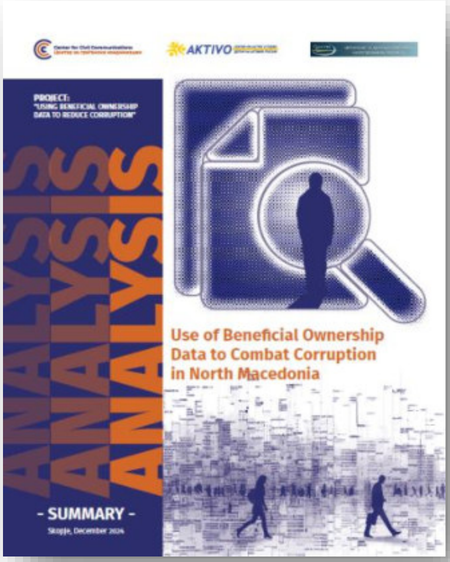

Во текот на 2024 година:

- Изработена е и објавена анализата на користењето на податоците за вистинските сопственици во борбата против корупцијата со проценка на досегашното искуство со примената на податоците од Регистарот на вистински сопственици во борбата против корупцијата, детектирање на недостатоците и слабостите и утврдување на просторот за подобрување.

- Изработена е методологија и почна да се спроведува длабинското истражување за откривање на евентуален судир на интереси и злоупотреба на моќ при јавните набавки кај политички експонираните лица во земјава.

- Усвоениот нов Национален акциски план за Партнерството за отворена власт 2024-2026 го вклучува и предлогот за заложба на ЦГК за јавно објавување на имињата на вистинските сопственици на фирмите-понудувачи и на фирмите што склучуваат договори за јавни набавки, концесии и јавно-приватно партнерство.

Проектот се спроведува во партнерство со Центарот на активни граѓани Активо Велес и Здружението на даночни советници на Република Македонија од Скопје.

Кредибилно новинарство за суштински промени, Проект финансиран од Шведската агенција за меѓународна развојна соработка (2023-2026)

Проектот опфаќа изработка и објавување на истражувања, анализи и бази на податоци за прашања и теми од јавен интерес.

50 фирми со најголема вредност на јавните набавки добиени во периодот 2019-2023 година

Р. бр.	Компанија	Вкупна вредност на добиените тендери во денари	Вкупна вредност на добиените тендери во евра
1	Марковски Компани Борче ДООЕЛ, Битола	9.298.304.712	151.191.947
2	АД Д-р Пановски, Скопје	8.845.211.202	143.824.572
3	Пуцко Петрол ДООЕЛ с. Пласница	8.448.220.642	137.369.441
4	Алкалоид Конс ДООЕЛ Скопје	8.013.776.990	130.305.317
5	Енерџи Деливери Солушнс АД Скопје	6.366.467.510	103.519.797

Во текот на 2024 година:

» Спроведени се седум длабински истражувања од различни области и објавени се 8 извештаи и бази на податоци на нашиот портал www.opendata.mk.

» Објавено истражувањето за степенот на здравствена заштита на граѓаните низ државата.

» Спроведено е и објавено истражувањето за изборните тендери и за јавните набавки во изборните години.

» Спроведено е и објавено истражувањето за цените, потрошувачката и загубите на водата за пиење во земјава.

» Спроведено е и објавено истражувањето за движењето на бројот на ученици во основните и во средните училишта.

» Спроведено е и објавено истражувањето за движењето на бројот на студенти.

» Спроведено е и објавено истражувањето за првите 50 компании кои добиле најмногу договори за јавни набавки во изминатите пет години.

» Спроведено е и објавено истражувањето за трошоците на општините и на министерствата за адвокатски услуги и начинот на нивно ангажирање.

» Спроведено е и објавено истражувањето за трошоците на општините за пејачи и за забавни манифестации.

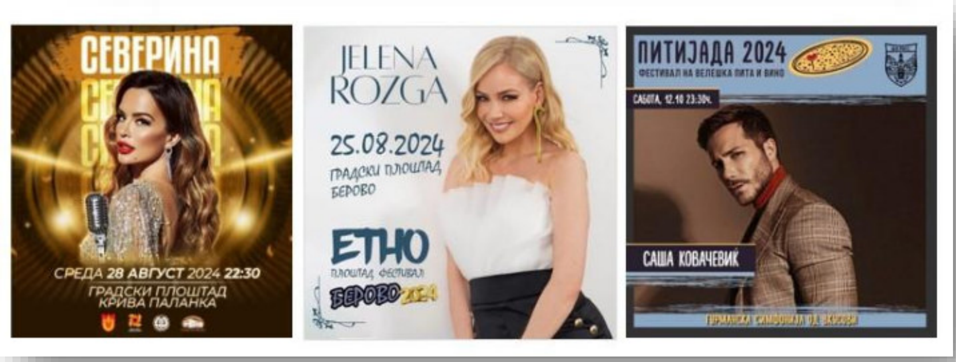

Проектот се спроведува во партнерство со Балканска истражувачка репортерска мрежа, Македонија (БИРН).

БАЛКАН ТЕНДЕР ВОЧ (2023-2024) – РЕГИОНАЛЕН ПРОЕКТ ФИНАНСИРАН ОД ФОНДАЦИЈА ОТВОРЕНО ОПШТЕСТВО – МАКЕДОНИЈА

Проектот ги открива ранливите точки за корупција во системите за јавни набавки на земјите од Западниот Балкан преку споредбен мониторинг и анализа засновани врз однапред утврдена и проверена методологија и консултации со засегнатите страни со што обезбедува навремени и сеопфатни информации и анализи за состојбите во јавните набавки и предлага препораки за промени во системите за јавни набавки што придонесуваат кон намалување на корупцијата во јавните набавки на земјите од Западен Балкан.

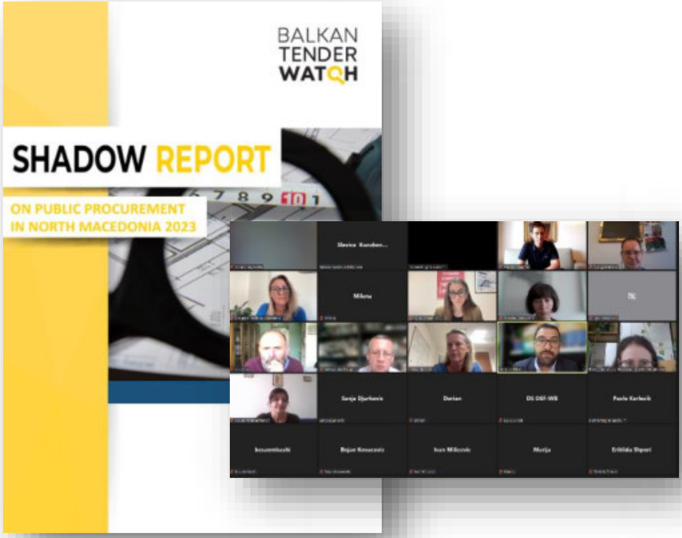

Во текот на 2024 година:

- » Изработен е и објавен регионален извештај за состојбата во јавните набавки на земјите од Западен Балкан за 2024 година, како осми ваков извештај изработен од коалицијата, во којшто се објавени и тематските извештаи за секоја од земјите од регионот.
- » Изработени се и објавени тематски извештаи за секоја од земјите од Западен Балкан за акутните проблеми во јавните набавки.
- » Организирана е онлајн тематска дебата со 67 учесници од сите шест земји на Западен Балкан, почнувајќи од членовите на коалицијата, преку претставници на државни институции, на ЕУ, на други меѓународни и билатерални организации и институции, новинари, НВОи, итн. на која беа претставени наодите и проблемите во јавните набавки, по што се отвори дебата и дискусија за можните решенија.
- » Објавени се националните „извештаи во сенка“ за состојбата во јавните набавки за секоја од шесте земји на Западен Балкан.

Проектот се спроведува во партнерство со Мрежа за афирмација на НВО секторот - МАНС (Црна Гора), Центар за применети европски студии - CPES (Србија), Агенција за развој на претпријатија - ЕДА (Босна и Херцеговина), Движење ФОЛ (Косово) и Центар Република (Албанија).